

Fill 1984 1119

**UBWINA KRISTU  
BWALETA  
UKUPLIBUKA KWA  
FINTU IFINGI**



CHRISTIANITY BRINGS CHANGES (Chibemba)  
PUBLISHED AUGUST 1, 1984  
BY BAPTIST PUBLISHING HOUSE  
P.O. BOX 31995, LUSAKA, ZAMBIA

W133  
Bemba

Yesu atile, "Ngo muntu afwayo kucito kufwaya  
kwa kwa Lesa, akeshibo lwe sambilisho, nga  
lya fuma kuli Lesa, atemwa nsosa fye ifyafuma  
kuli ne mwine" (Yohane 7:17). Nga tulefwayo  
kwishibisha ubufwayo bwakwe, Lesa akatwafwili-  
shako.

IPEPO:

e e e e e e  
e e e e  
e e  
e

UBWINA KRISTU  
BWALETA  
UKUPLIBUKA KWA  
FINTU IFINGI

CHRISTIANITY BRINGS CHANGES  
(Chibemba)

FIRST PUBLISHED  
1 August 1984

BY THE  
Baptist Publishing House  
P.O. Box 31995  
Lusaka, Zambia

PRINTED BY  
Baptist Printing Ministry  
P.O. Box 31995  
Lusaka, Zambia

mu calo ca Afrika cimo bamwene ukuti abena Kristu tabaleumfwana nabo mu fyo balecita, mu kwipaya bantu. Bamwene ukuti abena Kristu bali na maka yakulesha bantu ukubakonka. Batendeke ukucusha nokwipaya abena Kristu pakuti abashala batine. Abalecushiwa bali ne nsansa shakuba abaishiba kuti balicimfishe.

Ukupakaswa caba ca nsansa pantu e cilengo kuti umwina Kristu abe uwaipeela kuli Shikulu Yesu. Kabili kuti ailange fyo aba uwabule nsoni mu kushimike cebo ca kwa Yesu.

Caba ica nsansa ku bena Kristu pa kwishi-bo kuti balekonka mu makasa ya bashila, "Pantu e fyo balamete ba kasesema ba ntanshi" (Mateo 5:12).

Ukucula ca nsansa pantu umwina Kristu alapita umwapitile Kristu. Belengeni 1 Petro 4:13. Kabili na bena Kolose 1:24. Yesu apitile mukucula pa kutuletelo bumi bwa pe mwi shina lyakwe. Abena Kristu abengi balingile ukucula pa kuti basabankenye Mbila ya kwa Yesu pe sonde fye lyonse.

Pa kulekelesha, umwina Kristu uucula akapokelela icipande ca bukata bwa kwa Kristu. Ici, eco tusansamukila.

INTUNGULUSHI:

Amafunde ya kwa Yesu muli Mateo 5:1-12 yaba aya bena Kristu. Abantu abashasumina teti beshibe ifi fintu.

Abena Kristu bambi tabalasange nsansa sha musango yu mu myeo yabo. Tendekeni apo mwaba!

fintu umweo wa mukashi wakwe wali uusuma ilyo mweo wakwe wali uubi.

Abena Kristu abaice abengi na bakashana balabaseka ku banabo nga tabanwo bwalwa no kupeepe fyamba na fwaka. Balapakaswa pantu baba abaiBELA.

Muno Afrika, abena Kristu bambi balacushi- wa pa kukana pata abantu abashili bantu babo. Balakana ukwipaya abeni babo pantu ukutemwa kwa kwa Kristu kuli muli bene. Abantu babo nabo bekala nabo kuti baleti aba bene Kristu balwani. Balabacusha nangu babe ababutemwe ukucilo kuba no lupato.

ICIPANDE 4: UMWINA KRISTU KUTI ACITA NSHI? BELENGENI 1 Petro 3:12-18

Umwina Kristu aba ne fyanso fibili ifyo e ngabomfya ilyo alelwisha ukupakaswa. Ica kubalilapo, canso ca kuba no mweo uusuma. Umwina Kristu alinga ukuba mwikala calo umusuma, kabili umubomfi wa cine. Umweo wakwe ulingile ukuba uwawamisha ica kuti na bantu baletina ukumubepeshe milandu ya bufi.

Ica bubili, kwasuko bwa mwina Kristu, alingile ukuba no bunte bwa cine. Umwina Kristu alingo kwishibisha mafunde ya kwa Yesu nokuba uwaiteyanya mukwasuka kwakwe. Belengeni muli 1 Petro 3:15.

ICIPANDE 5: CINSHI TWINGASANGILE NSANSA MU KUPAKASWA?

Ukwabulo kuba abacimfya mu bunte bwabo, abantu teti babacushe. Abalelwisho buntungwa

UBWINA KRISTU BWALETA UKUPILIBUKA KWA FINTU IFINGI

ISAMBILILO

IBULA

ICIPANDE 1: IMILIMO YA BATUMWA MU NCENDE INTU TWINGALAIKALAMO

1. BAKAAFWA MU CILONGANINO.....3
2. UKUPEELA UBUNTE KU BALUBA.....9
3. UKULANGA ABANENSU UKUTEMWA KWA KWA LESA.....14
4. INTUNGULUSHI SHA MAILO.....21

ICIPANDE 2: UBWINA KRISTU BWALETA UKUPILIBUKA KWA FINTU IFINGI

5. UKUPILIBUKA MUKATI KA MUTIMA WA MUTU.....27
6. IFINTU IFISHITWALILILA UKUBAPO.....31
7. UKUPILIBUKA KWA MIBELE YESU NA BANENSU.....36
8. IFINTU FIPYA IFYACINDAMA.....40

ICIPANDE 3: AMAFUNDE YA PALUPILI AYO YESU ASHIMIKE

9. INSANSA MU FINTU TUBAKILA SANA SANA.....45
10. INSANSA SHA KWIKALO MWEO WA BWINA KRISTU.....50
11. INSANSA ISHISANGWA MU KUCULILA PE SHINA LYA KWA YESU.....56

pa miti. Balebaposa mu mulilo nangu mu menshi.

Intungulushi sha buteko shalikalipe pantu abena Kristu balikene ukupepa Kaisare nga Lesa. Baleti abena Kristu baleonaule ntambi shabo, baleitalusha ukufuma ku bantu bonse. Ubusuma bwabo e bwalekalipilo bubi bwa bantu abashali abena Kristu. Abengi tabafwaya kumone fintu ifibi ifyo bakwata. E ico balefwailo kuti bapwishe ukwipaya bena Kristu ukufuma pano isonde. Lyena e lyo bali nokutwalilila mu fibi fyabo.

ICIPANDE 3: CINSHI ICO ABENA KRISTU BABACU-SHISHA NA LELO?

Ifyo balecushisha bena Kristu ba pa kale efyo na lelo bacushisha abena Kristu ba nomba.

Abanakashi ba mu bena Masai mu calo ca Kenya balicetekele muli Kristu. Abalume babo tabali abena Kristu. Aba banakashi balibapumine ku balume ilyo bakene ukucita umwabele ntambi shabo pa kusefya kwaliko pa bushiku bumu. Intambi sha musango yu tashikonka umfwaila Baibele. Abena Masai abashali abena Kristu baleti, "Aba bantu baleonaule ntambi shesu."

Ilyo Idi Amin ali kateka mu Uganda, abena Kristu abengi balipaiwe. Basalile ukucila ukucilo kuti bakane Kristu. Amin alemo-na kwati balemukalipila ku mibele yabo iisuma.

Umwina Kristu munensu balemucusha ku mulume ilyo mulume alenwa ubwalwa. Alepatiki-sho mukashi ukusendama pa mushili wa ng'anda apo aitile amenshi. Icalengele ca kumona

Abena Kristu tubali na tulubi. Baleumfwa pa lwa malalilo wa kwa Shikulu nokusoso 'kuti, "Ifina Kristu filya bantu nokunwa umulopa wabo!"

Ubwina Kristu bwaonawile ndupwa na mayanda ya bantu. Ici cali ca cine. Umukashi uwali no mulume uushali mwina Kristu alesanga amafya. Limo limo balemupuma nokumutamfya ukufuma pa ng'anda.

Umulandu uwalengele ukuti abena Kristu balepakaswa wali wa kukana ukupepa Kaisare nga Lesa. Kaisare e wali kateka wa mu calo ca bena Roma. Aleteke fyalo ifingi. Na bonse baleti, "Kaisare e Shikulu wesu!" Ici cali lifunde. Aba shasuminishiwe ukucite 'fi ba Yuda fye epela. Uwalekana ukusoso kuti Kaisare e shikulu, aleitwa ukuti, "Uulobela ubuteko." Kabili baleti, "Mulwani wa buteko." Ubuteko nabo bwalemukanda no kumuposa mu cifungo.

## ICIPANDE 2: BALEBACUSHA SHANI?

Pantu balicetেকে muli Lesa, imyeo ya bena Kristu yali iyaibela ukufuma kuli bonse. Ubusuma bwa myeo yabo bwalengele imyeo ya bashali abena Kristu ukumoneke yabipisha nganshi. Abantu abengi tababatenwe. Balebebe fibi nokubasebanya. (Belengeni 1 Petro 2:12).

Mu nshita shimo, baleonaule fipe fya bena Kristu. Belengeni aba Herebe 10:34.

Abena Kristu abengi balebacusha no kubepaya. Balebalisha ku nkalamo nangu ukubatanika

## ISAMBILILO 1

ISAMBILILO LIKALAMBA: IMILIMO YA BATUMWA MU NCENDE INTU TWINGALAIKALAMO

ISAMBILILO LYA LELO: BAKAAFWA MU CILONGANINO

AMALEMBO YA KUBELENGA: Mateo 9:35-38

Aya, e mashiwi ya pali Yesu. Alemona fintu abantu baleikala, kabili asangile ukuti- la bali na macushi aengi. Yesu aleposha abalwele. Aposeshe ne mipashi iyalelwala. Alecitaifi fyonse pantu atemenwe aba pa calo fye bonse.

Yesu akutile abasambi bakwe bonse ukuti babe ababomfi. Alefwaya ukuti abasambi bayeshimikilako abekala calo ukuti Lesa alibatemenwe, kabili alefwaya ukulabafwilishako pakuti baleikala bwino. Yesu lyonse aletila abantu bali ngo bulobololo ubukulu. Abasambi bali nokulobolola ubu bulobololo. Nomba, abasambi bali fye ibumba ilinono. Yesu abebele ukuti balepepa nokulomba Lesa ukutuma ababomfi na bambi.

Aba abasambi ebali icilonganino ca ntanshi. Umulimo wabo pamo nga ba membala wa cilonganino, wali, kuleta abantu kuli Kristu. Ilelo, ne fwe tuli icilonganino. Yesu atupela umulimo wine untu apele abasambi bakwe. Natwikatane nga babwananyina muli Kristu, nokubombela ca pamo. Natubweshe cinkupiti wa bantu abaluba kuli Yesu mu ncende twaba. Kabili natulombe Lesa wa Bulobololo ukuti atume ababomfi na bambi.

## ISHIWI LYA NTANSHI:

Umulimo wesu fwe banakashi ba mu cilonganino ca Baptist mu Zambia uwacilapo, waba uwakulaafwilishako ifilonganino. Kwaba ne nshile shingi isho twingatantikilamo imilimo ya kwafwilishako icilonganino na lelo line. Natumfweko pali shimo shimo.

### ICIPANDE 1: UKUSHIMIKILE CEBO CA KWA LESA MU MUSUMBA TWIKALA

Kuti twasabankanye cebo ca kwa Lesa nokuleta ubulobololo nga cakuti tulelomba Lesa ukutupela amaka mu myeo yesu. Ilyo tatushimiye cebo ca kwa Lesa, tufwile twapepa!

1. Ilyo lyonse lintu mwalongana ca pamo mulingile ukulapepa lintu tamulatendekemilimo yenu. Mulepepelako icilonganino.
2. Suminishanyeni na banakashi banenu ukuti musale nshita ya kulapepelako ku mayanda yenu.
3. Pangeni ibumba lya banakashi abakulapepelako ifintu fimo. Ilyo Lesa ayasuke pepo lyenu, saleni icintu nacimbi ico mwakulapepelapo.
4. Teyanyeni ukuti ibumba lyenu lileya mukulabombe milimo ya kupepesha pa cisanzano, mu cifungo na mu ncende na shimbi.
5. Muletandalilako na banenu abaluba nokubashimikilako icebo ca kwa Lesa.

iyalekana lekana. Abaleteke fyalo umwali ubwina Kristu ba Roma. Abena Kristu bali abaibela ukufuma ku bantu bambi. Ilyo abena Kristu baleya ku ncende sha malila, balemona kuntu abantu balepeela imilambu kuli tulesa twa bufi. Elyo nombaba bantu balelya ifilyo. Abena Kristu tabalecita fintu fya musango yu. Abekala calo baleti, "Abena Kristu tabakwata mu cinshi, tabasangwa ku malila yesu. Kabili balaitalusha ukufuma ku bantu banabo. Balafisama mu mfifi nokukwato kulongana ukwabulolusa!"

Ngo musha asanguko mwina Kristu, abena Kristu babiye balemukuta abati, "Munonko." Umukashana uwali mu lupwa lwa bena Kristu uwacindama limbi e waleupwa ku musha uwaishile 'ba umwina Kristu. Ku bena Roma, ica musango yu cali ukupule funde. Cali icakupusha ku bantu bambi. Baleti, "Abena Kristu baleonaule ntambi shesu!"

Takwali na ncito ishishuma ishalepeelwa ku bena Kristu. Abo abaishibe ukukula mayanda ya mabwe balebeba ukukula amatempele ya bantu abasenshi. Uwali kabili wa nsalu alepange nsalu sha bashimapepo ba mwitempele line 'li. Uwali kafundisha ali nokufunda pa fya tulesa twa buwelewele. Abena Kristu abengi balefilwo kusange ncito ishalinga ku bena Kristu. Abantu baleti, "Abena Kristu banang'ani!"

Ico balebacushisha na cimbi cali mulandu wakuba abena Yuda abengi. Aba Yuda abengi tabalecetekela muli Kristu. Limo limo ebaletendeka no kucusha bena Kristu.

ISAMBILILLO 11

ISAMBILILLO LIKALAMBA: AMAFUNDE YA PA LUPILI  
AYO YESU AFUNDILE

ISAMBILILLO LYA LELO: INSANSA ISHISANGWA MU  
KUCULILA PE SHINA LYA KWA YESU

AMALEMBO YA KUBELENGA: 1 Petro 4:13-16

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *"Balishuka abalamatilwa pa  
mulandu wa bulungami, pantu ubufumu  
bwa mu mulu bwabo."*  
Mateo 5:10

INIUNGULUSHI:

Bushe ulafwayo kuti balekucusha? Iyoo!  
Na bantu ba pa nshita ya kwa Yesu nabo bene  
tabalefwayo kulapakaswa. Balisungwike paku-  
mfwa ifyo Yesu alebela ukuti umuntu uulamati-  
lwa euba ne nsansa. Kuti wasansamuka shani nga  
ulecula? Ilelo twalasambilila pa nsansa sha  
kukulila pe shina lya kwa Yesu Kristu.

ICIPANDE 1: ICO ABASAMBI BA KWA YESU BALECU-  
SHISHA

Yesu atile, "Umuntu nga afwayo kunkonka  
pa numa, aikanye, asende ne capindama cakwe,  
no kunkonka" (Mateo 16:24). Ukukonka Yesu  
takwaba na nshila iyaanguka. Mu mweo wakwe  
onse, Yesu alishibe ifyo ali nokwisa cula pa  
lupanda. Asokele abasambi bakwe ukuti balesu-  
bilo kupita mu ma cushi.

Pa numa ya kuya kwa kwa Yesu ku mulu kuli  
Wishi, abena Kristu balepakaswa pa milandu

ICIPANDE 2: UKULASUNGE NG'ANDA YA KWA LESA  
BWINO BWINO

Abantu abengi batemwa ukutandalile  
ncende ishisungwa bwino bwino. Na ku ng'anda  
ya mapepo intu abantu baya nifyo fine. Kuti  
twacite fintu ifingi mukwafwe cilonganino  
cesu, pakuti cilemoneka bwino. Ici, e cika-  
leta abantu abengi ku ng'anda ya mapepo.

1. Teyanyeni imilimo ya kuwamya ulubansa  
ne ng'anda ya mapepo cila mulungu.
2. Mulelimbako na maluba kunse ya ng'anda  
ya mapepo.
3. Mulebikamo na maluba mukati ka ng'anda  
ya mapepo pa mulungu. Bikeni amaluba mu  
musupakala, mu mupika nangu mu cikopo  
icisuma pakuti yeminine bwino bwino.  
Kabili bikenimo na menshi pakuti amaluba  
yabe ayabumi.
4. Ifipe ifyakontauka mulefitwala ku baume  
pakuti balefiwamya.
5. Fundeni abana baice ukuba aba mu cinshi  
kuli Lesa ukupitila mukulaba aba mutala-  
lila pa nshita ya kushimikwa kwa Mbila  
Nsuma, na mukwafwilishako abawamye ng'a-  
nda ya mapepo.

ICIPANDE 3: UKULAFUNDA BAIBELE KULI BA  
MEMBALA WA CILONGANINO

Ukusambilisha Baibele kuli ba membala  
wa mu cilonganino e kubapela icakulya ca ku  
Mupashi. Uyu, te mulimo wa ntungulushi fye

sheka iyo! Mulimo wa ifwe bonse.

1. Afwilisheni ukusala kafundisha we bumba ilishikwete uwakubafunda.
2. Muleleta na bantu abapya abena Kristu ku kusambilila Baibele ku cilonganino cenu.
3. Nge cilonganino cenu tacaba na basambilila ifya bwaice pa mulungu (Sunday School), tendekeni bwangu bwangu uyu mulimo. Nangu fye lombeni abacemi benu ukutendeko mulimo wa kusambilisha Baibele ku cilonganino cila mulungu kuli ba membala.
4. Mulesambililako ne citabo cimo ico mwingasala muli Baibele ilyo muli mweka.

#### ICIPANDE 4: UKUSUNGA ABA MU CILONGANINO CA KWA LESA

Lesu e Shifwe. Ifwe tuli bana bakwe. E kutila tuli aba ng'anda imo. Tulingile ukulaafwana nokulasungana nga ba ng'anda imo iya pano isonde. Nga twafilwo kucite ca musango yu ninshi cikabipa pantu tukalanga ubunte ububi ku ba pano isonde. Cikamoneka kwati tatwaba no butemwe bwa kwa Lesu mu mitima yesu.

1. Sonteni umo pali imwe ukuti abe "amenso na matwi" kwi bumba lyenu inshita yonse. Aleleta ifyo akulaumfwa ukufuma ku fyakulasoswa ku bekala calo pa milimo ya cilonganino cenu.
2. Ilyo muli ne ndalama, esheni ukupeela ku bantu abali no busanso pakuti mubalange fintu mwasakamana. Limbi kuti mwacita ifi

e lyo bengaba aba cumfwano kuli Lesu, na ku bantu banabo.

Kwaliko inshita imo ilyo kwaliko ukulongana kwa bantu ba kwa Lesu. Abantu abengi baishilesumina muli Yesu Kristu. Umwanakashi umo uwacetekele atile, "Muli uku kulongana e mo nasangile Yesu, kabili e walengele ukuti njelele umuntu uwaipeye tata." Uwaba icibusa ca kwa Yesu alabelelako ababiye uluse nokucito mutende.

Abacito mutende e bakakutwo kuti bana ba kwa Lesu. Mwalitala amulolekeshe cinso ca mwaice nokulanda ukutila, "Apala fye ba wishi?" Abacito mutende bapala shibo, Lesu, pantu balabelelo luse nokuleta bantu ca pamo mukuba abatemwana, kabili abatemwa Lesu.

#### INTUNGULUSHI:

Lesu wesu kuti atwafwilishako ukuba abafuke, aba luse kabili abaololoka mu mitima. Kutu atucita ukuba bakaleta wa mutende. Bushe cilemoneke caafya? Ipeleni kuli Lesu. Akacita ukuti mube ifyo ateyanya. Mukasange nsansa mukukula nge fyo aba.

bupe no kubelenga Baibele. Nga mwabamona kuti mwatila baba abena Kristu abalungami. Na limo amatontonkanyo yabo e yabi. Ukwabulo kuti imitima yabo ibe iyabulungami, aba bantu tabakalesansamuka. Ica bupe ca bantu ababa ne mitima ya bulungami ico Lesa akabalambula, kuba nankwe pe. Umuntu uwaba no lubembu mu mweo wakwe teti amone Lesa. Abengamo Lesa ni abo abashaba nangu kabi pakati ka myeo yabo no Mupusushi wabo.

#### ICIPANDE 4: BALISHUKA ABACITO MUTENDE

Mateo 5:9 atila, "Balishuka abacito mutende pantu baketwa abana ba kwa Lesa."

Yesu e wasoselo kutila abacito mutende baba abekala ne nsansa. Kwaba bantu abatanwo mutende, nomba tabacito mutende, nomba tabacito mutende. Uwa mutende alacita conse ico e ngacita pakuti aletu mutende.

Umwanakashi umo mu Baptist aba no mulume cakolwa sana sana. Ilingi line alacusho mukashi wakwe. Nomba mucifulo ca ku mupata, alalango kutemwa nokubelelako mulume uluse. Alacito mutende. Eico uyu mwanakashi akwatile nsansa. No mulume wakwe nao alamucindika nomba.

Ukubikane fikansa, no bulwi ficili file-twalilila na nomba. Abaice balatalikana. Abakalamba nabo balalwa. Abena mupalamano balatalikana. Inko sha bantu shilaiposa mu nkondo.

Uucito mutende alesha na maka ukufumya ifitalusha abantu ukufuma ku kuba pamo. Lyena

fine pa nshita ya nsansa.

3. Teyanyeni ukuba ne nshita ya malila ya cilonganino conse pa bushiku bwa pakwi-bukisha ukufyalwa kwa kwa Yesu nangu imfwa yakwe, na fimbi ifilingile. Bomfyeni indalama shenu mukushite filyo, nangu kuti mwaeba cila muntu ukuleta ifilyo ukufuma ku mwakwe.

#### ICIPANDE 5: AFWILISHENI MUKUTENDEKE IFILONGANINO IFIPYA

Caba icaafya ukutontonkanya pa lwa ng'anda iishaba na bana. Icilonganino cenu cibe icili ngo mwanakashi uufyala abana abengi. Abanakashi kuti baafwilisha muli ifi:

1. Ukufwaye ncende kuntu mwikala ukushili icilonganino, kabili ukushili icebo ca kwa Kristu. Teyanyeni ifyakuyako nokuyatampa amapepo.
2. Peleni Baibele kwi bumba lya bena Kristu abapya umo umo nga ca kuti tabakwete.
3. Teyanyeni ubwafwilisho bwakwafwilishako icilonganino icipya pakuti cikuule ng'anda ya mapepo. Limbi kuti mwabase-ndelako ifyakukulila.
4. Nangu afwilishanyeni mukutendeke bumba lya banakashi banenu. Mulebatandalilako cila mulungu pa myeshi ibili. Mukubasambilishe ifyakutekesha milimo ya kulongana ca pamo (imitingi), ukutandalila abaluba, nokusale ntungulushi.

ICIPANDE 6: AFWILISHENI ICILONGANINO CENU  
UKUTI CISHIBE IFYAKUPOKELELA  
NOKUSUNGA BWINO ABENI

1. Ilyo mwapokelela abeni, mulebepikila ifi-  
ilyo pa ng'anda ya mapepo ine.
2. Lombeni icilonganino cinono ukuti cilesa-  
nsamuka nenu pa nshita ya kwibukisho ku-  
fyalwa kwakwa Yesu. Mubateyanishishe  
ifilyo ne ncende ya kusendamano.

IPEPO: Lombeni Lesa ukutwafwilisha ukuba aba  
citetekelo mu mubomfi bwesu mu cilonganino.

line ifya musango yu filacitika.

Uluse e butemwe mu milimo. E kulanga  
inkumbu ishishimonekela mwifunde. Umutima wa  
luse e ulengo kuti umwina Kristu eminine nokwa-  
fwa umuntu uo abengi bapitapo fye ne nseko.  
Uluse e lulengo kuti umwina Kristu amone ifyo  
amaka ya mubiye yaba ayapelela no kumwelela.

Icilambu ca abo abalango luse, luse lwa  
kwa Lesa. Lesa alomfwa, alabelelo luse, kabili  
alapususha.

ICIPANDE 3: INSANSA SHA BALUNGAMI

"Balishuka abasanguluke mitima, pantu  
bakamona Lesa" (Mateo 5:8). Amataba aengi  
muno calo ca Afrika tasungwa bwino. Ilyo taba-  
labika ku matala tayoma sana sana. E ico  
aengi yabela nobulwele nangu tatubumona. Ubu  
bulwele kuti bwaipaya bantu ne nama. Amataba  
kuti alemoneka fye bwino kunse, lelo mukati e  
muba ubulwani.

"Abasanguluke mitima" baba ababulamo  
akabi. Imembu shabo shalisambwa. Mu mitima  
yabo tamwabe fiko.

Mu nshiku sha kwa Yesu abantu baletonto-  
nkanya ukutila ubulungami bwali fye mukukonka  
mafunde. Muli Luka 11:39, Yesu abebele ukutila  
balesamfya fye kunse ya cinweno. Abebele uku-  
wamya mukati, mu mutima, elyo fyonse fyali  
nokuba ifisuma ifyabulamo ifibi.

Na nomba line kwaba bantu abafwaya fye  
"ukuwamya kunse." Na ku ng'anda ya mapepo  
balaya, balembe nyimbo, balapeele ndalama sha

kucimfya mafya pantu umweo wakwe utungululwa na Lesa.

ICIPANDE 2: INSANSA SHA BANTU ABA LUSE

"Balishuka abaluse pantu bakapokelela uluse" (Mateo 5:7). Yesu ashimikepo mulumbe wa mubomfi uwali ne nkongole iikulu kuli Shikulu wakwe. Shikulu wakwe apene amushiti-she pamo pene na ba mu ng'anda yakwe pakuti asangemo ifyuma fintu akongwele. Ilyo alombele ukumwelela pa nkongole ine iyi, Shikulu wakwe ali mulekele. Lelo ilyo bamulekele, ailesanga uwali ne nkongole inono kuli wene. Awe atendeke ukumupinda mpaka fye amuposa na mu cifungo ilyo aphililwe ukulipila. Tamulangile no luse iyo!

Lesa lyonse alalanga uluse ku bantu bakwe. Lulamoneka ilyo tusambilila pa fintu afumishe abena Israele mu busha ukufuma mu calo ca Egipto, na pa fyo afumishe Loti mu mushi wa Sodoma, na pa fyo aletungululo mweo wa kwa Yosefe. Uluse lwakwe e lwatupuswishe. Tito 3:5 atila, "Kabili alitupuswishe, te ku milimo ya bulungami iyo twacitile, lelo umwabelo luse lwakwe..."

Uluse talwaishibwe mu calo ca basenshi ba pa kale. Ilyo muntu afyele ba mpundu, tapaleba luse pantu umo nangu bonse fye babili balebepaya. Abantu baleseke mpofu nangu icilema camusango uuli onse. Uwalecite cibi talebelelwo luse. Alekandwa nangu ukubutuka ukufuma mu musumba wakwe. Mu ncende shimbi nasho, balekomaule nembo pa mubili wa mwanakashi. Tabalesakamana nangu calekalipa nangu iyo. Takwali wakumumfwilako luse. Na lelo

ISAMBILILO 2

ISAMBILILO LIKALAMBA ILYA LELO: IMILIMO YA BATUMWA MU NCENDE INTU TWINGALAIKALAMO

ISAMBILILO LYA LELO: UKUPEELA UBUNTE KU BALUBA

AMALEMBO YAKUBELENGA: Marko 1:16-20

Muli ilisambililo e mo tumfwa ifyo Yesu akutile Andrea na Simone. Na limo nangu tulomfwa ifyacitike pali aba babili, tatulai-shibisha ifyo ubu bwite bupilibula. Simone na Andrea bali abalondo besabi. E ico, ilyo baleshitishe sabi lintu baleikata cilabushibu, balekwate ndalama shakushitamo ifyakufwala, ifilyo, nokulipila umusonko ku buteko, bwa cina Roma.

Fintu nshi ifyo Yesu abalombele ukuti bacite? Aebele aba baume babili abali mu busulwishi bwesabi ukuti bashe ing'anda shabo ne milimo yabo nokukonka Yesu mukulapita mu lukungu. Yesu tabalaile ukufole mpiya. Lelo bali nokulashimike cebo ca kwa Lesa nokusambishako abashaishibe Kristu. Cinshi ico Yesu abalombeele ukucita umulimo wa musango yu?

Lelo e fyo Yesu abalombele. Nabo batile, "ee, twasumina." Kabili tatwaumfwapo ukuti bali balekabile fintu fimo fimo ifyo Yesu aphililwe ukubapela. Bali cetekele muli Yesu. Kabili icitetekelo cabo cali icafikapo. Icilambu cabo cali kutemwa shibo wa mu mulu. Nefwe bene kuti twapeelwa ici cintu. Lelo tulingile twaasuka ku bwite bwa kwa Lesa ne

citetekelo.

ISHIWI LYA NTANSHI:

Yesu akutile Simone na Andrea ukuti babe abalondo ba bantu. Nefwe, bene twaitwa ica ntanshi, mukupokelela ipusukilo, elyo nomba tube abaleta abantu kuli Yesu. Nikwi twinga-shimikile cebo ca kwa Lesa? Ni ku muntu fye onse untu twaishiba. Nomba kuti twashimika shani? Natumone.

ICIPANDE 1: MU MUSUMBA MUNTU TWIKALA

Kuti twapeelo bunte mu musumba untu twikalamo. Abanensu bamo mwibumba lyesu kuti batandalilako incende imo mu mwenshi umo. Kuti batandala ku cisankano, ku cifungo nangu ku cipatala. Kuti caba incende iili yonse ukuti abengatemwa ukumfwe cebo ca kwa Lesa. Nge bumba lyenu lilefwayo kucite cintu ca musango yu, kuti bacite fi:

1. Kuti bakumana pa ng'anda ya mapepo pakuti balombe Lesa ukubapeela amaka.
2. Saleni intungulushi ya aya mapepo ayepi, kabili saleni uwingatungulule bumba mu nyimbo. Kuti mwasala no wakuteyanye fitabo fyakuyafoleshako abo muletandalila.
3. Amapepo aepi e yasuma. Moneni ifyo abantu bambi batantika pa nshita ya mapepo yabo: Ulwimbo, ipepo, ukubelenga kwa cipingo, nokupeelo bunte, ulwimbo, ipepo, nokufolesha abanabo ututabo twa kwa Lesa.

Kwaba ne milimo na imbi iyo mwingatemwa ukucita:

aba umo uushakosa? Na limo muntu uushifulwa? Baibele itila Yesu ali umufuke, lelo tali uushali na maka! Kabili ilyo aletamfya abasulwishi ukufuma mwitempele alifulilwe sana.

Bushe walimonapo insofu iikali? Ilacite congo nokwendauka. Ilanyantaule filyo nokuwishi fimuti. Iba iyabonaushi. Ifyo iba na maka! Lelo mu calo ca India insofu balashiteka bwino bwino ukuti shileafwilishako ku milimo. Eshisende fiye ifyafina. Insofu sha bena India shinono shino ukucila isha muno Afrika. Nangu cibe fyo shaba ishamaka. Cinshi ico insofu imo yonawile fintu ilyo imbi ibombe milimo isuma? Icilenga ni ci imo yalicenjeshiwa ilyo iibiye tacaba nge fi.

Ukubo mufuke e kuba uwacenjeshiwa. E kuba uutungululwa bwino bwino. Umuntu mufuke talanda landa ne shiwi ilikulu mu kifulwa, lelo alateko mutima. Tafwaya ukuba ku ntanshi lyonse, lelo alapeelako abanankwe inshita ya kutungulula.

Ukubo mufuke te cimo nokuba uwanaka uwa-kuti uuli onse kuti akusunka nokucita conse ico alefwaya. Umufuke taba na mwenso. Aba na maka lelo no luse. Umufuke eminina uwashi-pa pa cintu icilungami. Umweo wakwe utungululwa na Lesa, te ku kufwaya kwakwe.

Abafuke ebali nokupyane calo cipya. Abaingile mu calo ca kulayana ni abo abatetekele muli Lesa. Baile mu calo cilya mukusango mutende, na Lesa alibapeele amaka ya kucimfya abene calo. Ku bena Kristu ba lelo Lesa apee-la umweo untu abalaya. Uyu mweo eo ekala nao mu mutende na banankwe. Aba na maka ya

ISAMBILILO 10

ISAMBILILO LIKALAMBA: AMAFUNDE YA PALUPILI  
AYO YESU ASHIMIKE

ISAMBILILO LYA LELO: INSANSA SHA KWIKALO MWEO  
WA BWINA KRISTU

AMALEMBO YA MWISAMBILILO LYA LELO: 1 Petro  
2:1-3

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Balishuka aba luse, pantu  
bakabelelwo luse."  
Mateo 5:7

INTUNGULUSHI:

Umweo wa bwina Kristu mweo wa nsansa.  
Nomba cinshi ico abena Kristu bamo bamo bashi-  
sansamukila? Na limo tabalakula mu citetekelo  
cabo. Umuntu nga fyalwa cipya cipya muli  
Kristu, alinga ukulakulilako. 1 Petro 2:2  
atila, "Ngo tunga utwafyalwa nomba ukuti  
mukulileko ukufika kukupusuka.

Ilyo muntu acetekela muli Yesu Kristu  
elyo afyalwa cipya cipya. Aba mwina Kristu  
uwapusushiwa. Lelo alingile ukulakulilako  
sana sana ngalefwayo kuba nga Yesu. Umwina  
Kristu uushikula tasansamuka. Umwina Kristu  
alakula ilyo aleesha ukukonka fintu Yesu aba.  
Ilelo twalasambilila pa nsansa shakulaikalo  
mweo wa bwina Kristu.

ICIPANDE 1: INSANSA SHAKUBA UWAICENJESHA MULI  
FYONSE

"Balishuka abafuka pantu bakakwate calo"  
(Mateo 5:5). Bushe umufuke aba shani? Bushe

1. Kuti muleshitisha ba Baibele notutabo  
twa kwa Lesa pa cisankano umuku umo cila  
mweshi.
2. Mu bushiku bwa kutusha kwa bantu bonse,  
kuti mwakuulako akamusakuta nangu insaka  
intu mwingalashitishishamo ba Baibele mu  
ncende ya mangalo.
3. Sambilileni inyimbo ishipya isho mwingamba  
pa nshita ta mapepo.

ICIPANDE 2: PA NG'ANDA

Te lyonse ilyo twingabomba umulimo waku-  
peelo buntu mwibumba ilikulo. Kuti twapeelo  
buntu ku bantu twasala mu mayanda yabo.  
Ibumba lya banakashi ilinono nangu fye umunenu  
umo kuti aya ku ng'anda ya umo mukumushimikile  
fyebo fya kwa Yesu. Nomba ngatamuteyenye  
bwino ifyakucita, ifi fintu kuti mwafilaba  
mwi bumba lyenu. Saleni umulungu umo muli ci-  
la mweshi ilyo mwingalatandalilako abaluba.  
Ibukisheni ukulomba ubutungulushi bwa kwa Lesa  
ilyo tamulaya.

1. Pa numa yakulongana ca pamo pa ng'anda ya  
mapepo mukupepa, akanyeni abanenu mu mabu-  
mba ya babili babili mukutandalila abaluba.  
Kuti mwapituluka mu fyo mwamwene ilyo  
mwaletandalila abaluba mu mulungu wingesa.
2. Kuti mwashitako ututabo utwingi utulanda  
pa fyo mwingapusushiwa pakuti musheko kamo  
pa ng'anda intu mwatandalila.
3. Teyanyeni kabela ifyakusosa ilyo tamulaya.  
Ilyo mwafika, posheni abo mwatandalila mu

nshila isuma. Balondolweni ifyo mwendele. Balangeni ukuti mwalicetekela ifyo mulelandapo. Bamo bamo batemwa ukushile fishilwa muli cila mashiwi ayatantikwa mu muli cila mulongb pakuti belacula pa kufwaya amalembo yamo yamo. Kuti mwabomfya ifili apa panshi:

Abena Roma 3:23

Abena Roma 6:23

Abena Roma 10:13

Yohane 3:16

1 Yohane 1:9

Imilimo ya Batumwa 16:31

Luka 13:3

2 Abena Korinti 6:12

Lombeni ukuti Lesa afwilisheko uwaluba ukumfwikisha amalembo. Kuti mwamwipusha ukumyeba ifyo alefwayo kuti mumulondolwele. Nga amipushe lipusho ili shilolele mu bucindami bwa cebo ca kwa Lesa, tamufwile kufulungana pakwasuka. Kuti mwaterwa ukupeelo bunte bwenu mwebene. Ebeni uwaluba ukuti amitungulule mwipepo lya kulomba Lesa ukuti amwelele membu shonse nokwisa mu mutima wakwe. Ilyo uwaluba akana ukumipokelela bwino, kuti mwamushilako akatabo kakubelenga kamo nokumwipusha ilyo alefwayo kuti mu mutandalile nangu nga ca kutila kuti mwafuma pa ng'anda. Limbi kuti amyebo kuti umucemi wenu e wingalinga ukumutandalila.

ICIPANDE 3: MU NG'ANDA YENU

Abanakashi balapose nshita ntali mu mayanda yabo cilabushiku. Balaba ne milimo yakucite iingi. Balawanye ng'anda, nokuteyanye filyo. Inshila tucitilamo ii milimo kuti yaba

shintu tukabila. Esaya 64:6 atila, "Boshe twaba ngo wakowela, no bulungami bwesu nge laya lya citatilo." Tufwile twakabilo bulungami bwa kwa Lesa ubwisa pa numa ya kutetekela Kristu. 2 Abena Korinti 5:21 baleti, "Amucitile ukubo lubembu pa mulandu wa ifwe, ukuti ifwe tube ubulungami bwa kwa Lesa muli wene."

Alaya ukwisusha abo bonse abafwaya ubu bulungami. "Bakesushiwamo ne fisepo fya bulungami ifisa ukupitila muli Yesu Kristu" (Abena Filipi 1:27).

INTUNGULUSHI:

Ifyebo fya kwa Yesu na lelo line fimoneka fye ifyaibela. Kuti waterwa nga wacula kabili uli ne nsala? Kuti waterwa nga uli no kulosha mu mweo obe? Tetekela muli Yesu! E ukakwafwako ukusanga insansa sha cine.

IPEPO:

Abalosha pa lwa membu shabo, nangu nabanabo, bapeelwa ubulayo bwakwisapeelwa ukukoseleshiwa.

ICIPANDE 3: BALISHUKA ABALI NE NSALA NE CILAKA

Nga ca kutila mwailetandala ku ng'anda ya banenu elyo bamipikile filyo ifyo mushatemwa, nomba mwalya pantu fye tapali na fimbi. Kabili baleta fimbi elyo watwalilila ukulalya mpaka fye waikutisha ngo ulepoleka. Elyo cibusa obe aletu musango wa filyo na umbi untu watemwisha, bushe kuti walya?

Yesu atile, "Balishuka abali ne nsala ne cilaka ca bulungami, pantu bene bakekuta" (Mateo 5:6).

Ubulungami bwaba nge filyo ifisuma sana sana. Nomba abantu bamo tababufwaya. Baisulamo ne fibi ifingi sana sana. Nomba abantu bamo tababufwaya. Baisulamo ne fibi ifingi ica kutila tababa ne ncende ya bulungami. Balitemwa ukuba ababula ubulungami bwa kwa Lesa. Tabafwaya kupokelelo bupe bwa kwa Lesa.

Umuntu wa nsala alaba uwaiteyanya ukupose ndalama yakwe yonse pa kalyo akanono. Uwacilaka nao alaba uwaiteyanya ukupose ndalama iikulu pa menshi.

Umulumendo ulya twaumfwa, akene ukupokelelo mweo wa pee. Umweo wakwe wali uwaisula icakuti takwete na ncende ya fintu Yesu alemupeela. Akene nokuleke fyo alesekelamo. Takwete nsala ya mweo wa pe na pe.

Ubulungami bwesu teti butupeele nsansa

ubuntu ubusuma ku bena mupalamano. Nomba tulingile ukusangule ng'anda yesu ukuba incede ya kuletelamo umucinshi kuli Lesa. Kabili tulange abantu ukuti twalibatemwa. Lyena bakaba abaiteyanya ukumfwe cebo ca kwa Lesa. Ilyo abeni abaluba batandala ku myenu, mulingile ukubashimikilako icebo ca kwa Lesa.

1. Shimikileniko abaluba ifyo Lesa amicitila.
2. Londolweleniko umweni wenu nangu aba mu lupwa lwenu ifyo mwasambilile mu mulungu wapwile ku ng'anda ya mapepo, nangu ifyo Lesa amucitile pa nshita imo iyapita.
3. Tendekeni ukulapepa na bantu benu mu ng'anda yenu. Kuti mwaimbe nyimbo no kupepa nangu ukushimike fyacitike pakale ukulingana ne fyo mwingabelenga ukufuma muli Baibele
4. Tendekeni ukutotela Lesa pa nshita ya kulye filyo.
5. Iteni abanenu mu ng'anda yenu ukuti bese mukumfwa ku filelandwa muli waileshi nangu Telefishoni pa fya kwa Lesa.
6. Lengeni ukutila inshita ya pa bwinga bwenu, pa cililo nangu pa kufyalwa kwa mwana ibe ubunte ku baluba mu fyebo fye pusukilo.

UKULEKELESHA:

Na limo ilyo mwabelenga ifi fyonse, mwasanga ukuti teti mucitepo fye nangu cimo muli ifi fyonse mwibumba lyenu. Ilyo Lesa akutile Andrea na Simone, tatile bali nokula-

cito mulimo uwaanguka. Nefwe bene cimo cine. Ca cine ukuti tukaba fye abana abanono ukwabulo kuti tulesambililapo ifintu ifipya mu fyebo fya kwa Lesa na mu milimo yakucita. Ilyo umweni aisa pa ng'anda e lyo twatina ukulanda ifya kwa Lesa, natwibukishe ifyo Yesu atufwilile. Ukwabulo kushimike cebo cakwe mu kutemwa ne nsansa, ifwe tatwakafike pa fyo Lesa afwaya ukuti tube. Ngatwamubombela, amapalo yakatufikila.

### ISAMBILILO 3

ISAMBILILO LIKALAMBA: IMILIMO YA BATUMWA MUNCENDE MUNTU TWINGALAIKALAMO

ISAMBILILO LYA LELO: UKULANGA ABANENSU UKUTEMWA KWA KWA LESA

AMALEMBO YA KUBELENGA: Mateo 23:1-12

Yesu e wasasele aya mashiwi. Caba icibi nganshi ukutontokanya ukuti ifwe pamo nga banakashi abena Kristu twasangwa mu lubembu lwa musango yu. Bushe tulaseka abanensu mu fibi fyabo ilyo na ifwe tucita fimo fine? Bushe tutontokanya ukupeelwe fipuna ifyacindama pa nshita ya kusefya nangu pa bwinga?

Yesu atwebo kuti, umucinshi wa bucindami upeelwe fye kuli Lesa. E uli Shifwe, kabili intungulushi yesu. Elyo nomba Yesu asosele icakupapusha! "Uwacila pali bonse pali imwe e ufwife ukuba umubomfi wa babiye." Amashiwi yakonkapo yakutusokako. "Na onse uucita uwacindama nangu uukusha, e ukacefiwa, lelo uicefya, e ukapeelwa ubucindami."

Umuntu uuipeela kuli Lesa eo Yehoba alaya ukupeela ubufumu bwakwe. Umuntu wa musango 'yu, e wishiba ukuti cine cine Lesa e Kateka wakwe, kabili e ntungulushi na Shikulu wa mweo wakwe. Aba uwa mubufumu bwa ku mulu.

### ICIPANDE 2: BALISHUKA ABALOSHA

Ilyo muntu afwa, limbi kuti waumfwe misowa ya bantu, ne ng'oma pa nshiku ishingiri ilyo balosha. Bushe kuti basanga uwakubasansamushako? Bushe umuntu kuti asanga ubwafwilisho ukufuma mu kulalila fye cilabushiku pa nshita ntali? Nangu nalimo alanaka sana ku mpela ya kulosha kwa musango 'yu?

Yesu atile, "Balishuka abalosha, pantu bakasansamushiwa" (Mateo 5:4). Bushe aloseshe mwi pakusose 'fi? Natumfwe ifishinka fitatu ifingatulondolwelako.

1. Luka aleti, "Mwalishuka mwe balila nomba, ico mukaseka" (Luka 6:21b). Nomba, abena Kristu kuti bacula, ku ntanshi bakapeelwe cilambu.

2. Amapalo ya bantu abalosha pa kumona fintu imembu sha cino calo tulimo shili ilelo. Ilyo Yesu alemona mabumba ya bantu, lyonse aleikatwo bulanda sana. E calengele ukuti ashe ubwikalo bwakwe ubushaiwamine ku mulu nokwisafwila aba pano isonde.

3. Balishuka abalosha kabili abali no bulanda pa mulandu wa membu shabo. Paulo atile, "Pantu ubulanda ubuya umwalola Lesa bucito kulapila ukutwala ku kupusuka" (2 Abena Korinti 7:10). Ukulapila kwa musango yu e kuleta ubwelelo bwa membu ne nsansa ishikonkapo.

bwina Kristu mu kuba uwabufuke, uwa luse, uwa bulungami, no mutende. Umulungu ukakonkapo tuli nokusambilila pa nsansa ishili mukuculila pe shina lya kwa Yesu Kristu.

#### ICIPANDE 1: BALISHUKA ABABA ABABUSU

"Balishuka ababusu mu mitima, pantu ubufumu bwa mu mulu bwabo" (Mateo 5:3).

Abengi muno calo ca Afrika nomba balekukila mu misumba. Na bashili ne ncito nangu ulupiya bonse besa mu misumba shino nshiku. Bushe bekala kwi? Bekala na balupwa lwabo mpaka fye babatamfya. Elyo nomba bakuula amayanda ya mabokoshi, aya mapepala notumuti tunono tunono, na fimbipo. Limbi nalyo bala-papatika utukopo ukuti bapange umwakulaikala. Cila bushiku balafwailishe filyo fya kuti balye. Limo limo bafisanga mu ng'ngulu. Limbi nalyo batuma abana babo mukulombe filyo. Limo limo umwanakashi umufyashi e ushitisho mubili wakwe. Kabili balalwishanya nabakwindi ababalile filyo. Limbi kuti mwasango kutila abalolekesha pa misumba batuma fimasembe mukwisatobolola utumayanda twabo. Elyo nomba bashala apabula nangu kamo. Aba e bantu ababusu. Tabakwata nangu fimo. Balishiba ukuti tababa nangu fimo. Baba abashakwata uwakubafwilishako.

Yesu atile, "Balishuka ababa ababusu mu mitima." Ni bani ababusu mu mitima? Bantu abashakwata nangu fimo ifikankala mu mitima na mu myeo yabo. Balishiba ukutula tababa na cuma. Tabakwata wakubafwilishako. Ico bengacita fye kwisa kuli Lesa. E ico, apo baba abaishibo kuti tabakwata nangu kamo, balapeele myeo yabo yonse kuli Lesa ukuti alebafwilishako.

Kwaliko ibumba lya banakashi ilyalebombe sha mukuti basange ulupiya. Nomba tabalebombe milimo yabo ukuti baleta ubucindami kuli Lesa. Balecite milimo yabo pakuti abantu babatashe. Ilyo asosheshono wa banakashi ali no kukumana nakabili, balefwaisho kuti bapunde indalama shintu bali nasho ku cintu bwingi. Nga tulefwayo kutashiwa ku bantu tacaafya. Lelo ngatulefwayo kuti Lesa atutashe, tufwile twamubombela ne mitima iyaisulamo nokutemwa kwa kwa Lesa na bantu bonse. Bushe ico ibumba lyenu lifwaya ilyo mulongana cinshi?

#### ISHIWI LYA NTANSHI:

Icebo icacila pali fyonse muli Baibele cakutula Lesa kutemwa. Atumine Yesu ukwisa fwila aba pano isonde ababembu. Na Yesu aumfwile uluse pa kumona fintu aba pano isonde bali. Aposeshe ifilema nokupela menso ku mpofu. Alefwayo kuleto mutende mu mitima ya bantu. Fwe bena Kristu twaba bakakonka ba kwa Yesu. Tulefwayo kucita fintu alecita. E calenga, tufwile twalango kutemwa ku bena mupalamano. Uwaluba kuti afwaisho kumona ubutemwe bwa kwa Lesa muli ifwe. Kabili no mwina Kristu umunensu alingile ukumona fintu Lesa amutemwa ukupitila muli ifwe. Kwaba ifintu ifingi ifyo abanensu bakabila ifyo twingabafwilishamo ukuti bamone ukutemwa kwa kwa Lesa.

#### ICIPANDE 1: ABENA KRISTU ABAFUMA KU CINSO CA KWA LESA.

Ubwafya ubwisa kuli ifwe fwe bena Kristu bwakutula tulafwaya ukulakonka Yesu ukufuma apatali. Lyonse fye, Satana alafwailishe

nshila sha kutufulunganishishamo ukututalusha kuli Yesu. Tafwayo kuti tulebombela Lesa. Limbi nalyo kuti abomfya fye umwina Kristu umunensu ukuti tubikane nankwe ifikansa. Limbi kuti abomfye mfwa ya muntu uo twatemwisha nangu ukufume ncito. Ici nga cacitika, tulingile ukusanga ubwafwilisho ku bena Kristu banensu pantu ebengatubweshwa kuli Lesa. Ibumba lyenu kuti lyaafwilishako umo ukumona fintu Lesa amutemwa nga ca kuti icamusango yu camuponena.

1. Lolesheni mu mapepala antu mulembamo amashina ya ba membala ba mu cilonganino cenu. Tantikeni amashina ya banakashi abashisa ku kulongana nenu. Lombeleniko cila umo muli aba bonse. Limbi alikuka nokuya ku musumba umbi. Nga ca kutila mupepi kuti mulemutandalila nokulamukoselesha ukuti atwalilile ukulaisa ku mapepo. Kabili kuti mwalanda nankwe pa bwafya ubuli bonse ubo akwete ubwamufumya kuli Lesa.
2. Nga mwasango kutila umunenu umo akukila ku ncende imbi, moneni nga ca kuti uko aya kuliko icilonganino. Nga takuli, kuti mwalomba ukuti abanakashi balebomfye ng'anda yakwe nge ng'anda ya kulonganinamo. Teyanyeni inshiku ishakutandalila abaluba ishingiri.
3. Nga ca kutila umunenu taleisa kukulongana pantu fye alesunga umulwele, saleniko abanenu abakumwafwilishako ukusunga abalecula. Lyena abanakashi bakapeelwe 'palo nakabili.

ISAMBILILO 9

ISAMBILILO LIKALAMBA: AMAFUNDE YA PALUPILI AYO YESU ASHIMIKE

ISAMBILILO LYA LELO: INSANSA MU FINTU TUKABILA SANA SANA

AMALEMBO YA KUBELENGA: Amalumbo 34:6

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Balishuka ababusu mu mitima, pantu ubufumu bwa mu mulu bwabo."  
Mateo 5:3

INTUNGULUSHI:

Malembo nshi ayo mwatemwisha muli Baibele? Na limo mafunde ayo Yesu asambilisho pa lupili muli Mateo 5:1-12. Abengi baliyatemwa. Aya ma beshi yalanda pa fikankala ifyakwafwa umuntu fye onse mu bwina Kristu bwakwe. Yesu alefwayo kuti abasambi bakwe bomfwe aya mafunde. Alibakutile bonse ca pamo. Elyo aileikala nabo nokulabasambilisha. Muli shilya nshiku bakafundisha baleikalako panshi ilyo balefwayo kufunde fintu ifikankala.

Abantu na limo balisungwike pakumfwa aya mashiwi ya kwa Yesu. Ifyo alelanda fyalipuse ne fyo aba pano isonde basumine ukuti e cine. Aya e mashiwi ya pa nsansa sha mwina Kristu onse ilelo.

Aya mashiwi kuti yaakanikwa mu fipande fitatu. Ilelo twalasambilila pa nsansa isho mwina Kristu akwata ilyo asanga ubwafwilisho mu kukabila kwa kucimfye nsala, ubupina, pamo pene no bulanda. Mu mulungu uleisa tuli nokusambilila pa nsansa sha kuba no mweo wa

mukutemwa, muli fyonse tukule tufike kuli wene, e Mutwe, Kristu."

Nge fyo imibili yesu ikulilako, ne mipashi yesu ine, na matontonkanyo yonse fyalinga ukulakulilako muli Kristu. Twiba ngo tunya utushifwaya ku kula ilyo tuli abena Kristu. Tulesambilila sana sana icebo no kufwaya kwa kwa Lesa. Natusambilile ifyo twingapala Kristu. Natusambilile ifyo twingatungululwa na Mupashi wa Mushilo ukupitila mukulamusuminisho kuti aletutungulula.

Ukubelenga Baibele iili cebo ca kwa Lesa, e nshila imo intu twingakulilamo. Baibele eitulondolwela fintu twingalaikala mu bwina Kristu bwesu. Abantu abengi abashali na nshita nangu ishuko lya kusambilila nomba baya kwisukulu lya bakalamba, nangu basanga uwakubasambilisha ku ng'anda. Balafwaisho kuti beshibe ifyakubelenga Baibele no kusambilila ifyo bengekala mu bwina Kristu bwabo.

#### INTUNGULUSHI:

Ku mweo wa mwina Kristu, ica cindamapo sana kusambilila amalango ya kwa Lesa muli Baibele. Ifwe bonse natweshe ukulakulilako mukwishiba amano ya kwa Lesa ukupitila muli Baibele. Nga mwalishibo kubelenga, afweniko uushaishiba. Ngatamwaishibo kubelenga kuti mwatendeko kuya ku masambililo ya bakalamba aya shibukeni nangu mukafwaye uwa ku misambilishako.

IPEPO: Natulombe ukuti Lesa atusambilishe ukumupeelee cifulo ca ntanshi mu mitima yesu. Lombeni ukuti twishibishe fintu ifyacindamisha ku mwina Kristu.

4. Nga ca kutila uyu munenu aupwa ku mwaume uushili mwina Kristu, kabili e ulemulesha ukusangwa ku milimo ya kwa Lesa, Lombeni umucemi wa cilonganino cenu ukuya mutandalilako. Esheni ukumuleta kuli Shikulu pakuti ing'anda yabo ikatane bwino bwino.

#### ICIPANDE 2: ILYO UBULWELE BWAISA

Abantu abalwala sana mu mibili yabo balalwala na ku mipashi. Balafwaya ukuba no butemwe bwa kwa Lesa mu fintu ifingi. Abaluba kuti mwabalango kutemwa kwa kwa Lesa ukupitila mukubafwilishako. Abali abena Kristu kuti bashininkisho kuti baba mu ng'anda ya bena Kristu nga mulebatandalilako.

Ngo muntu alelwala ku ng'anda, tufwile ukuyamona fintu twingamwafwilishako.

1. Fwayeni inshila shakumwafwilamo pa ng'anda. Kuli ukumutapilako amenshi, ukutebe nkuni, ukufwaye filyo, ukupyange ng'anda, na fimbipo. Teyanyeni ifyo mwingacita pakuti mubafwilisheko.
2. Kuti mwalemba kalata yakulanshanya no ulelwala.
3. Uulelwala nga mukote kabili uushikwete uwakumwafwilishako, esheni ukulamutandalila sana sana pakuti mulemwafwilishako. Kuti mwamutwalilako ifilyo nangu ifyakufwala.
4. Tandalileniko umufyashi uwapokelelo mwana umupya. Mulebapepelako. Kabili batwalileniko ica bupe.

5. Teyanyeni imyendele ya muntu uushikwete ndalama nangu apakwendela pakuti aye ku kundapwa kucipatala. Kuti twacite fi fine na ku uli mu cipatala. Limbi kuti:-
  1. Mwasende bumba lya banenu ne fitabo fyenu mukubapepelako, nokwimbe nyimbo mu cipatala. Uulelwala nga acili no mweo, kuti mwaya mumonako nakabili.
  2. Nga cakutila ba misuminisha ku mafunde ya mu cipatala, sendeni ifya bupe ne filyo fyakubapela.
  3. Teyanyeni ifyo mwingafwilishako muntu uushaba pa ng'anda pa mulandu wa macushi. Kuti mwamusungilako ifipe, nangu ukulaipikilako abashala pa ng'anda yakwe ifilyo.

#### ICIPANDE 3: ESHENI UKUCINGILILA AMALWELE

Ibumba lyenu kuti lyacite cisuma nga cakuti mulesambilishako abashasambilila ifyo bengekala no busaka, no kucingilila amalwele.

1. Teyanyeni ubushiku bumo ilyo muntu uwaishibisha ifyakuteyanye filyo engalanda kwi bumba lya bashilaishiba.
2. Sambilileni icitabo icilanda pa nshila shakuwamishamo imikalile yenu pang'anda.
3. Ubuteko bwesu bulafwaisha ukuti tulewamyemikalile yesu pa mayanda yesu. Muletandalilako na ma ofeshi ya bantu benu abamona pa bumi na pa mibele ya cikaya. Mulebepushako fintu bengamwafwilishako. Kuti mwalombako umo ukwisa myafwako uko mwikala. Ilyo aisa, mulingile ukumupokelela bwino

Kristu, musansamusha nangu ukutemuna Lesa, te kusansamusha bantu. Ilyo Yesu apeele filyo kwibumba lya bantu amakana yasano, aba bantu balefwayo kuti bamucite kateka wabo. Baleti ali nokulabapeele filyo lyonse kabili tabali nokulacula mukufwaye filyo. Yesu alishibe ukuti ukumucita kateka wabo tacali umwabelele ubufwayo bwa kwa Lesa. Lesa atumine Yesu pano isonde ukwisalubula abantu bonse, te bantu ba pali ilya nshita yeka, iyoo. Yesu alishibe ukuti calimulingile ukukonko bufwayo bwa kwa Lesa.

Pa numa ya kufwa kwa kwa Yesu pa capindama nokwima ukufuma pa bafwaya nokuya ku mulu, Petro na basambi babiye baleshimikile cebo ca kwa Kristu ku bantu abengi mu Yerusalemu. Intungulushi sha bena Yuda muli bashimapepo shalefwayo kuti shibekate. Balibebete ukuti baleke ukulapepesha nakabili mwihina lya kwa Kristu. Lelo bena balitwalilile ukulashimikile mbila nsuma. Nakabili balibekete nokubapelelo mulandu wa kukanaumfwile ntungulushi sha ba shimapepo ba cina Yuda. Petro atile, Tufwile twanakila Lesa ukucila abantu" (Imilimo ya Batumwa 5:29). Petro alishibe fintu akesaba mu bupingulo kuli Lesa pa bushiku bwa bupingulo, te muntu akalamulubulwisha. Ici, e casangwike icacindama mu mweo wakwe.

#### ICIPANDE 4: UKULAKONKA YESU MU KUKULA KWESU

Abantu abengi balitemwa mu mikalile yabo ukufuma na pa kale. Tabalefwaya ifintu ifipya ukuti fikese mu mitima yabo. Caba icaanguka ukutwalilila mu mibele yabo ukucilo kuti bapilibuke, nangu bakulileko. Mu bena Efese 4:15, Paulo atile, "Lelo pakuba abasosele cine

(Ipusheni abanenu ukulandapo amashina ya milimo ine ii iyo abena Kristu balingile ukulacita.)

#### ICIPANDE 2: UKUBOMBELA LESA, TE MUNTU

Kuti twabelenga Mateo 6 pa fyo Yesu asosele pa lwa ba Fariseo bamo bamo. Kuli bena, amapepo yabo yali ayacindama sana, nomba balefwayo kulailanga ku bantu bonse. Pa nshita ya kuikanya ukulya, balemoneka ababulanda ne nsala pa kuti bonse beshibe ukuti balekele ukulya. Ilingi nalyo ilyo balepeela ifya bupe ku bapina, baletuma abakulisha mapepa pa kuti bonse beshibe ifyacitika. Balepepa pa cintu bwingi pakuti bonse bamoneko. Kuli bena, icacindamishe kwishibikwa kuli bonse ukuti bali ba mapepo sana sana.

Yesu tatile ifya kupeela abapina nangu ukuikanya ukufuma ku filyo, nangu ukupepa fyali ifibi. Lelo atile nga tuci' ifi fyonse pa kuti batumone nokututasha, lyena tatwaka-peelwe cilambu kuli Lesa Shifwe. Amalumba ya bantu, e yakaba fye ifya bupe.

Ilyo twaba bena Kristu, icikacindamishapo kwishiba fintu Lesa atontonkanya pali ifwe ukucila pa fyo abantu batumona. Tukalabombela banensu pa mulandu wa kufwaya kwa kwa Lesa, te pa mulandu wa kututasha kuntu batupeela! Tukapeelako abanensu ifyo twaba nafyo pantu tulefwayo kuti Lesa acindikwe, te kufwaya kwa kuti abantu batutashe.

#### ICIPANDE 3: UKUTEMUNA LESA, TE MUNTU

Icintu icikankala sana mu mweo wa mwina

bwino. Nomba mulingile ukwita abakwisa-sambilila abengi.

4. Kuti mwabomfye ndalama shenu mu kushita umukaka, utumakapo nangu fimbi ifyashala, nokufifolesha ku mabumba ya buteko ayasunge cintu bwingi pamo nge mpofu ne filema, na bambipo.
5. Kuti mwaimbe cishima ca kutekamo isabi. Lyena mukalasangano munani uusuma uwakulisha abantu benu mu mayanda yenu.

#### ICIPANDE 4: CIBUSA UWAIBELA

Abena cilonganino baba na cibusa uwaibela. Uyu, ni kacema wa cilonganino cabo. Ilyo tupokelela amasanso nangu ifitusansamusha, tulasubilo kuti kacema ese mukutwafwilishako. Ilingi line euteyanya ifyakutwafwilishako. Lelo icabulanda nici tumupeepele cilambu ca kumulekelesha! Nga ca kuti mwikala mu musumba umo kacema wenu teti abe ne ncende yakulimamo ifilyo, lyonse fye kuti alesanga amafya sana sana. Ifwe bonse tatukonka ifyo Lesa atantika pa fya kupeepele 'cekumi. E ico, teti pabe indalame shingi ishakubomfya mu fifwaikwa pa cilonganino. Kuliko ifintu ifyo imfwe pamo nge bumba lya banakashi abatetekela Kristu mwingacita.

1. Kuti mwateyanyako ifyabupe cila muntu, ifyo mwingatwalila kacema wenu mu mulungu walenga butatu muli cila mweshi. Notunono twine, kuti twaafwa nga kuliko abalekabila abengi.

2. Muleibukisha ukutotela kacema ilyo lyonse ilyo amwafwilishako.
3. Nga ca kutila kacema wenu alafwaisho kusa-mbilila bwino bwino nokuteyanya ifyakupepe-sha ifyalondoloka, kuti mwamwipusha icitabo cintu mwingamushitilako. Imwe bonse mukapokelele filambu fye palo mukushimikile cebo ico kacema amishimikila.
4. Teyanyeni ubushiku bwakuya wamyako ing'anda ya mucemi wenu.

UKULEKELESHA:

Takwaba impendwa nangu impela ya fintu ifyo abanakashi bengacita nga balelolekesha pe sonde ne mitima ya butemwe bwa kwa Lesa. Umuntu umo alilembeleko icitabo cimo icaishile ishikwa nganshi. Ilyo abali muli ici citabo balefwaya ifya kucita, baleipushe lipusho lya kutila, "Bushe nga ni Yesu ali pano nga acita shani?" Ne fwe bene natucite ica musango yu!

IPEPO:

Uyu mulumendo aipwishe amafunde yantu Yesu alelandapo. Yesu alimwaswike mu kutantika amafunde ayo tubomfya mu mikalile yesu na banensu. Atile, "Wilacita bucende, wilaiba, wilaipaya," na yambipo. Umulumendo atile aya mafunde yonse aliyasungile, nga finshi fyasheleko?

"Yesu atile kuli wene, 'Nga wafwayo kubo wafikapo, kabiye, ifyo wakwata ushitemo indalama, upeepe na babusu, no kukwate fyuma mu mulu'" (Mateo 19:21). Tumfwa ukutula uyu muntu aile nobulanda pantu ali ne fyuma sana.

Uyu munensu alefwayo mweo wa pe na pe. Ali umusuma, pantu alesunga mafunde. Amwene ukuti ici, tafafikilepo, alefwayo kuti acitepo fimo. Ilyo aumfwile ifyo Yesu alemweba, bushe mutontokanya ukutula aumfwile shani? Ukufwaya kwa mweo wa muyayaya kwali cepeleko ukucila ukufwaishe fyuma fintu ali nafyo, nokulundapo na fimbi. Talefwayo kupose fyonse ifyo akwete pa kuti akonke Yesu.

Mu masambililo na yambi natulanda pa lwa kufule fya kale, no kufwale fintu ifipya. Umweo wesu muli Kristu uupya ulingile ukusakamana ukupeepelela ifintu ku banensu ukucilo kuti ifwe tulepokelelela fye lyonse. Mu bena Efese 2:8-10, Paulo atile twapusushiwa ukupitila mu citetekelo pa mulandu wa ca bupe ca kwa Lesa. Ipusukilo lyesu te cintu ico twingabombela, lelo cafuma mu milimo ya kwa Kristu Yesu. Teti tupokelele ukupusushiwa ukupitila mu kucite milimo isuma nge fyo ulya mulumendo twaumfwa aletontokanya. Lelo ilyo twapusushiwa, umulimo wesu ulingile ukuba wa kubombe milimo intu Lesa atutyanishisha kale.

na bena Kristu banensu pa mulandu wa mfwa ya  
kwa Kristu pa capindama. Mulepepelako ifibusa  
fyenu ne ndupwa ishaluba ukufuma kuli Yesu.

ISAMBILILLO 8

ISAMBILILLO LIKALAMBA: UBWINA KRISTU BWALETA  
UKUPILIBUKA KWA FINTU IFINGI

ISAMBILILLO LYA LELO: IFINTU FIPYA IFYACINDAMA

AMALEMBO YA KUBELENGA: Mateo 19:16-26

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *"Na conse ico mulecita,  
atemwa mu kusosa atemwa mukubomba,  
tekeni fyonse ficitilwe mwishina lya  
kwa Shikulu Yesu, ukutotela Lesa  
Shifwe muli wene."*

*Abena Kolose 3:17*

INTUNGULUSHI:

Cinshi ca cindama mu mweo obe? Ku bantu  
bamo, amasambililo e yacindamisha. Kuli bambi,  
indalama e cikankala sana. Bambi nabo balafwa-  
yo kuba bakateka. Bushe ifi fyonse fipilibule  
nshi? Nga ca kuti ifintu fya musango 'yu e  
fyacindamisha muli iwe, umfwa fintu Yesu  
alelanda.

ICIPANDE 1: UKUPEELA, TEKULAPOKELELA FYE  
KWEKA IYO!

Muli Mateo 19:16-26, tumfwo kuti umwaume  
wa cilumendo umu aishile ipusha Yesu ifisuma  
fintu ali nokucita pa kuti apokelele umweo wa  
muyayaya. Yesu amwebele ukulama 'mafunde.

ISAMBILILLO 4

ISAMBILILLO LIKALAMBA: IMILIMO YA BATUMWA MU  
NCENDE INTU TWINGASANGWAMO

ISAMBILILLO LYA LELO: INTUNGULUSHI SHA MAILLO

AMALEMBO YA KUBELENGA: Luka 13:6-9

Aya mashiwi yaletweba pa muti umu uwale-  
twala ifisabo. Umwine 'bala alesubilo kusaba-  
ko ifisabo pa myaka itatu. Lelo uyu muti tawa-  
twele nangu panono. Elyo mwine aebele ababo-  
mfi ukuti bauteme. Lelo batile nabaloleleko  
umwaka fye umu na umbi. Nga wafilwo kutwala  
lyena kuti bautema.

Katumone umulolele uyu mulumbe. Taulela-  
nda fye pa cimuti epela. Natutile umwine  
lilya ibala ni Lesa. Umubomfi wa mwibala ni  
Mupashi wa Mushilo. Mulimo wa kwa Mupashi wa  
mushilo ukwafwa abena Kristu ukuti balekulila-  
ko, nokutwale fisabo. Ifwe, ni fwe cimuti.  
Bushe tulatwale fisabo nangu iyo, nga fyo  
ulya muti twaumfwa wali?

Fisabo nshi ifyo Lesa afwaya ukufuma  
kuli ifwe? Alafwayo kuti tulemutemwa. Alafwa-  
yo kuti ifwe tuleafwilishako balupwa lwesu  
abali mukukabila. Kabili alafwayo kuti tulate  
na baluba kuli wene. Ifi, e fisabo fintu  
twingamupela. Ilyo Mupashi wa Mushilo atweba  
ukuti tulemunakila, tulingile twakonka. Nga-  
twakana, lyena ipalo talyakabe nefwe. Lesa  
akatulabako mwibala lyakwe. Akalalolekesha  
ku bantu bambi abengatwale fisabo.

## ISHIWI LYA NTANSHI:

Ni ani ali nokucema icilonganino cenu? Na limo kalumendo akacite congo shino nshiku mu nshita ya kupepa mu ng'anda ya mapepo, akashikwete meno. Nani ukaba intungulushi ya banakashi ba mwibumba lyenu? Bushe mwana wenu umukashana? Nangu, limbi Lesa alefwayo kuleto mwana wa bafyashi abalwani kuli Lesa ukuti abe ntungulushi yenu? Kuti twamwafwilishako shani?

Mu calo fye conse ilelo, abana banono baleipusha amepusho pa nshila sha bashibo. Satana alebeta ukuti bakonke inshila sha muno calo cintu tulimo. Yesu nao alebeta ukuti bakonke nshila shakwe nokwenda mukutemwa. Cinshi bali nokusalapo? Nga tatwabalange nshila isuma intu bengasala, lyena bakasala isha kwa ciwa?

## ICIPANDE 1: LANGENI UBUTEMWE PA NG'ANDA

Lesa ateyanya ukutila cibumbwa cakwe citemwikwe nokupeelwa fyonse ifyo cikabila. E co ateyenishishe aba fyashi ukulasunga abana babo. Balingile ukupeela bana babo ukutemwa, ifilyo, ifyakufwala, ukubalama bwino, na fimbipo. Ngatwaba abatemwa abana besu, lyena kuti baumfwa ilyo tulebasambilisha pa kutemwa kwa kwa Lesa. Amayanda yesu yaba ayacindamisha ilyo tusambilisha abana besu ifyo bengakonka Yesu.

1. Tendekeni amapepo ya pa ng'anda yenu no lupwa lwenu. Belengeni nangu ukushimike fyalembwa muli Baibele. Kuti mwaimbe nyimbo nangu ukupepa. Abengi bacite fi mu

Kristu. Pakulekelesha ninshi papite myaka ikumi limo na isano, mu cilonganino mwaishile umucemi umupya. Nao wine alifililwe ukuleto yu muntu kuli Yesu. Panuma ya mwaka umo, icilonganino cali nokulongana. Abantu abengi abo ici cilonganino calepepelako babwelele kuli Lesa. Ubushiku bumo uyu munensu nao a-ishilesangwa ku kulongana. Umupashi wa kwa Lesa walilandile nankwe, nao apokelele Yesu Kristu. Ifyo mukashi atemenwe panuma ya kumu-pepelelako pa myake iingi! Ne ng'anda yakwe nombamba yalikatene cipya cipya muli Kristu.

INTUNGULUSHI: Ilyo tuba abena Kristu imikali-le yesu na bantu bambi, ilapilibuka. Abashili abena Kristu kuti balemoneka fye cimbi cimbi kuli ifwe. Ifwe nombamba tukaleko kucite fintu ifyo twalecita nabo pa kale. Kuti tulebebukishako fye mu mapepo nombamba teti tulecite fibi nge fyo twatemenwe ukucita ninshi tucili abaluba.

Limbi nalyo, abantu abapokelela Kristu balasulwa ku lupwa lwabo. Abacite 'fi limo limo bena Kristu ba mu butotelo bumo bumo. Uushipokelela Kristu pa numa ya nshita iitali balamutamfya mu ng'anda. Lelo Yesu atile uushie ng'anda yakwe no lupwa lwakwe pe shina lya kwa Yesu akapeelwe cilambu ca mweo wa muyayaya.

Caba icawamisha ilyo ukupokelela Yesu kuleta indupwa ne fibusa mukwikatana. Ulupwa ne fibusa ifipya muli Kristu ifyo tuba nafyo, e fiba ulukuta lwa cine sana. Tulaakana nabo ubupyani bwa kwa Kristu muli fyonse.

IPEPO: Tasheni Lesa pe senge ilyi twakwata

nyina, ukucilo kuntemwa, tawamina ine, no watemwo mwana mwaume no mwanakashi ukucilo kuntemwa, tawamina ine (Mateo 10:37). Tuli-ngile ukuba abaiteyanya ukusha ulupwa lwesu nangu ifibusa fyesu pe shina lya kwa Yesu.

### ICIPANDE 3: UKWIKATANA MULI KRISTU YESU

Nangu muli ifwe bamo kuti twalufye fibusa fya kale nokutaluka ukufuma ku ndupwa shesu pe shina lya kwa Kristu, bambi bakasanga ukutila ukupokelela Kristu kuleta ukwikatana mu fibusa na mu ndupwa.

Ngatwabelenge citabo ca kwa Filimone mu Cipingo Cipywa, tulesambilila pa musha uwafyukile ukusha Shikulu wakwe. Shikulu wakwe, Filimone, ali umwina Kristu uwapokelele Kristu pa numa ya bunte bwa kwa Paulo. Mu ncende imo, uyu musha akumenye Paulo. Paulo alimushimikile cebo ca kwa Kristu. Nao Onesmas uwali umusha, apokelele Yesu ngo Mupusushi wakwe. Paulo e pakulembela Filemoni kalata ukupitila muli Onesmas. Muli kalata wino yu, Paulo alembele Filemone ukupokelela Onesmas ngo musha wakwe, kabili ngo mwina Kristu. Umusha na Shikulu wakwe bali abaikatana nakabili muli Kristu, nga babwananyina.

Umwanakashi umo umwina Kristu aupilwe ku mwame uushali umwina Kristu. Pa myake ingi alelombelako umulume wakwe ukuti akabe umwina Kristu. Kacema wa mucilonganino aleya mukushimike cebo ca kwa Kristu kuli wiba wa mwanakashi ulya. Na banankwe baleesha ukumu-peelo bunte. Nomba lyonse alekana ukumfwa. Limbi nalyo alesangwa ku kulongana kwa mu cilonganino cila mwaka ukwabulo kuti apokelele

nshita ya kulya umwikulo nangu mu nshita ya cungulo.

2. Mufwile ukupeelo mwana wenu onse Baibele iyakuti alebomfya, ngatakwete kuti mwamwafwilishako ukusange ndalama shakushita Baibele. Mulemwebo kuti aleibelenga cila-bushiku.
3. Muleya ku ng'anda ya mapepo na bana benu. Mulebapeela bwangu ifilyo ne fyakufwala pakuti belacelwa. Mulebasambilisho kupeela Lesa umucinshi ilyo balepepa, ukupitila mukulaikalo mutalalila ilyo icebo ca kwa Lesa cilesoswa.
4. Teyanyeni inshita ya kulanda kuli cila mwana wenu mweka. Balangeni ukuti bonse mwalibatemwa nokubasakamana.
5. Afweni umwana wenu ukupokelela ababiye nokubapeelo bunte bwa kwa Kristu mu mibele ya pa ng'anda yenu intu bengamona.
6. Nga cakutila teti mutume umwana wenu kusukulu, kuti mwaesha ukumufwaile nshila ya kusambililamo Baibele pakuti eshibe bwino bwino.

### ICIPANDE 2: MULESAMBILISHA ABAICE KUNG'ANDA YA MAPEPO

Icilonganino cenu cilingile ukusambilisha abantu benu bonse pa fya kwa Yesu, na baice bene. Abaice balingile ukulatemwa ukuya ku ng'anda ya mapepo ukupitila mu kubasambilisha bwino bwino. Belangeni ukumono kutila na bakalamba bonse, balatemwa ukubamona kung'anda

ya mapepo. Kabili balangeni ukuti Lesa alaba-fwaisho kuti babe ku mapepo. Ngatwacite ca musango yu, na baice bakakula nokutemwe ng'anda ya kwa Lesa. Ku ntanshi bakaba abafwaisho kwafwa mukutungulule cilonganino ca kwa Lesa.

1. Nga tamukwete amasambililo ya bana banono, tendekeni bwangu bwangu. Shiteni ifitabo fya kwa kafundisha wa baice, ne fyabamo ifikope ifyo abaice bengatemwa ilyo bale-bomfya. Limbi kuti mwabafwailako ifyakulembako ifishilwa fya misango ne misango.
2. Tendekeni ne bumba lya "bakafwa wa kwa Yesu" mu cilonganino cenu. Muli ilibumba emo abalumendo na bakashana bakatendekela ukusambilila ifyakutungulule cilonganino. E kusambilisha ukusuma.
3. Lombeni minshoni wenu nangu umubomfi wenu nangu umubomfi wenu uwaishibishe fyakusambilisha abakuteyanye nyendo sha balumendo na bakashana ishakutandalile ncende shimbi. Kuti capose nshiku fye ishinono nangu imilungu fye inono. Inshita ya musango yu eingabomfiwa mukusambilila Baibele nokubeleshanya mwisenge lya kwa Lesa. Mu nshita sha musango yu emo abalumendo abengi nabakashana bapokelelamo Yesu nokumuceteke-la.

### ICIPANDE 3: MU MUSUMBA

Abafyashi abekala mu misumba bapose nshita yabo iitali ku ncito cila bushiku. Tababa na bakubasungilako abana babo. Aba bana balakula ukwabulo kuba abaishiba umukalamba uwakubafwako mu nshiku shonse. Kabili

myeo yesu. Yesu aebele abena Kristu ukutemwa abantu bonse. Kuti twamone fyo Paulo apilibwike. Ilyo ali talaisa kuli Yesu, aleikata bena Kristu nokubaposa mu cifungo. Apatile abo abalekonka Yesu Kristu. Pa numa ya kupokelela Kristu, alipilibwike. Atemenwe abo apatile pakubala. Kabili te bena Kristu fye beka abo atemenwe, lelo atemenwe nabo bene abo apatile pa kubala kabili atendeke ukubashimikilako ne cebo ca kutemwa kwa kwa Kristu.

Yesu alitupeele icilangililo icapulamo ico tulingile ukulakonka. Aishilefwila ababifi (Abena Roma 5:8). Tukonke icilangililo cakwe ukupitila mukutemwa ababembu na batucite fibi.

### ICIPANDE 2: UKULUFYE FIBUSA FYA KALE

Yesu atile aba pano isonde balimupatile kabili bali nokupata ababomfi bakwe. Limo limo tusanga ukutila ilyo twaba abakonka Yesu, ifibusa fyesu ifya kale filatutaluka. Imyendele yesu ilapusana ukufuma ku yabo. Limbi nalyo, ne ndupwa shesu ishishili sha muli Kristu shilatutaluka.

Minshoni umo pamo no mucemi baile ku mushi umo mu kushimike cebo ca kwa Lesa. Uwabakutile muntu umo muli ulya wine mushi. Uyu muntu na bamo aba muli ulya mushi, balipokelele Yesu. Abengi balikene. Pa nshita inono, bamo bamo balitwalilile ukulasangwa ku mapepo. Nomba kwaishile nshita ilyo abakene Kristu batamfishe abamupokelele ukuti bafume mu mushi.

Yesu atile, "Uwatemwa wishi nangu ni

ISAMBILILO 7

ISAMBILILO LIKALAMBA: UBWINA KRISTU BWALETA  
UKUPILIBUKA KWA FINTU IFINGI

ISAMBILILO LYA LELO: UKUPILIBUKA KWA MIBELE  
YESU NA BANENSU

AMALEMBO YA KUBELENGA: Mateo 5:43-48

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *"Ifunde lipya ndemupela  
lyakuti muletemwana, ifyo namutemwa,  
na imwe mutemwane."*  
Yohane 13:34

INTUNGULUSHI:

Mu nshita ya mu Cipingo Cakale, abantu balepeelwa mafunde yantu balekonka. Yali amafunde ayakosa, kabili abalefilwa ukuyakonka balekanda bubi bubi. Kwali fye ukulinganya ilyo muntu abifya ku mubiye.

Nomba Yesu abebele cintu icipya. Atile abena Kristu tabalingile kulinganya ku micitile ya bantu abalebalufyanya. Kabili abebele ukulatemwa abalwani babo nokucite cisuma kuli onse uwalebalile milandu. Aya mashiwi yapilibwile myeo ya bena Kristu. Mukunakila aya mafunde ya kutemwana, basabankenye mbila ya kwa Lesa mu calo conse.

ICIPANDE 1: UKUTEMWA BALWANI BESU

Abantu balafwayo kulaikala na bantu abakonke fyo bafwaya nokucite fyo bacita. Ilyo abantu tabalapokelela Kristu, bakwate fibusa ifishili fya bwina Kristu.

Ukuba abena Kristu e cifwile ukupilibule

abena Kalale abengi balaba na mafya aengi icakuti tababa na nshita ya kusakamana ukufunda abana babo. Ibumba lya bena Kristu ilingatemwa ukubafwilishako kuti lyasange nshita yakubalangilamo ubutemwe bwa kwa Lesa.

1. Ipusheni ababomfi bamona pa bumi mu buteko bwenu nga cakuti imiputule ya mu cikulwa ca mapepo iishibomfiwa kuti yabomfiwa mukulasungilamo abana abanono. Abantu ababomba ku ncende ishakutali ukufuma ku mayanda yabo balakabila ukwakusha abaice ilyo baya ku milimo. Nga muli na banakashishi abatemwa ukubomba ii milimo, tendekeni ukuteyanya umulimo wa musango yu
2. Fwayeni ncende mupepi nokomwikala. Wamye-ni fyonse ifibi ifili mupepi pamo nga mabotolo, nafimbipo ifingacena bantu. Kutu mwakwempe fyanu nokupange fintu ifyo abaice bengalaangalapo ukuti bataluke umupita ba motoka. Nga muli ne ndalama kutu mwabashitila umupila wa kwangasha.
3. Kutu mwatampa nebumba lya bakemba mu cilonganino cenu.
4. Abana bamo bamo balapose nshita mukusambilila ukucila abanabo. Nga mwaba na banakashishi ababelenga bwino, teyanyeni inshi yakuti baleafwilishako abashishiba bwangu mu bana banono. Kutu mwalomba ubwafwilisho kuli bakafundisha benu muli uku kuteyanya. Limbi kutu amyeba ifingamwafwako.
5. Limbi nalyo, ibumba lyenu kutu lyateyanye nshita ya malila ilyo abakashana bengasa-

ngwako. Ilyo tamulatendeka ukupeele filyo, kuti mwakwatako utumashiwi utwipi utwakupepa. Ici kuti cawama nga cakuti abalumendo na bakashana nabakwata ifyo batantika ukucita ku ntanshi.

6. Mu nshita shakutusha kwa bana ba masukulu kuti mwalonganikako abalumendo na bakashana ca pamo mukuti basambilile ifya pa fyupo. Kacema wenu kuti amyafwilisha sana muli ci.
7. Koselesheni abamwibumba lyenu ukutontontokanye nshila shakwafwilamo abana abafwawisho bwafwilisho.

UKULEKELESHA: Yesu atile, "Lekeni abana bano no bese kuli ine, mwilabakanya pantu ubufumu bwa mu mulu bwa bantu abali nga bena." Yesu apeepele ipalo ku bana banono. Natumukonke. Lombeni Lesa ukutungulule bumba lyenu ukuti musale umulimo uuli nokuba ipalo ku bana benu.

IPEPO:

acetekele fye mu maka ya kwa Lesa. Ubushiku bumo ninshi alipokelela Kristu alilwalishe. Ulupwa lwakwe lwalefwayo kuti lumupeepele imiti intu bashing'anga baletetele. Lelo umulwele atile nomba aposele fye amaka yakwe muli Yesu, kabili alikene ukubomfya umuti untu bamupeepele. Pakulekelesha apokelelele ukuposhiwa.

INTUNGULUSHI:

Ilyo tulesambilila Baibele tulemone fintu ifingi ifyo Yesu afwayo kuti tusule nokufileka ilyo twamusumina. Ngatwatwalilila mu mibele ya kale ninshi tatwatetekela Kristu.

IPEPO:

Lombeni ukuti Lesa aletwafwilishako ukuleke membu ishingatulengo kuti tufilwe ukukonka Kristu.

acitile 'fi, umubiye atile, "Nomba longolola aya masako." Acitile 'fyo fine. Elyo bamwebele ukutila aye asole amasako yantu aposele. Awe atile, "Teti njamone pantu na yapupuka no mwela." Umubiye atile no bufi bwine e fyo bwaba Nga wabepa teti ububweshe.

Kuli ifwe fwe bena Kristu, ici cilelango kutila nga twabepa ninshi ubufi bwesu bukasa-langana kabili no bunte bwine tukabulofya. Tuleke membu shonse. Natufifumye mu myeo yesu.

ICIPANDE 3: INTAMBI ISHAIBELA UKUFUMA KU  
BWINA KRISTU

Na limo ilyo twali tatulaba abena Kristu, twali ne ntambi shimo. Nasho shine kuti twashileka. Twaletetekela mu fintu ukucila muli Lesa. Ilyo Lesa alepeela amafunde ku bena Israele, abebele ukuti bekalakonke ntambi sha baleikala mu calo cintu ali nokubapela. Abali mu calo ca Kanani balebika maka yabo mu ndoshi. Kabili balecetetekela mu manga yantu bali nao muli fyonse. Nomba Lesa aebele abena Israele ukuti bataluke kuli 'fi fyonse.

Nga cakuti abaluba basanga abena Kristu balecite ca musango yu, teti basumine ukuti aba bantu e babomfi abakonka Lesa. Bakatila aba bantu bacili baletetekela mu maka ya fimanga ukucila Lesa.

Umwanakashi umo ali no bulwele ubukulu nganshi ubwasendele amaka yakwe. Bakafwaya wa miti mu manga yabo balyeseshe ukumuposha, nomba balifililwe. Nomba kacema wa mu cilonganganino ca Baptist e wamwebele ukuti

ISAMBILILO 5

ISAMBILILO LIKALAMBA: UBWINA KRISTU BWALETA  
UKUPILIBUKA KWA FINTU IFINGI

ISAMBILILO LYA LELO: UKUPILIBUKA MUKATI KA  
MUTIMA WA MUNTU

AMALEMBO YA KUBELENGA: Abena Efese 4:22-24

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: *"E ico, ngo muntu ali muli  
Kristu, abe cibumbwa cipya, ifyakale  
nafiya, moneni fyayalulwe fipya."  
2 Abena Korinti 5:17*

ISHIWI LYA NTANSHI:

Ilyo Yesu ali pano isonde, alangishe abantu nse inshila ya kwikalilamo iipya. Aba Yuda babelele ukukonka mafunde yantu Lesa abapeele muli Mose. Nabo bene baliilundilepo na yambi. Bakonkele aya mafunde mu myaka imyanda ne myanda.

Ilyo Yesu aishile, alefunda pa fintu ilyo abantu bashaletontokanyapo. Asokolwele Lesa mu musango uupya. Yesu atile aishile mukulengo kuti amafunde ya kwa Mose yabe aya cine (Mateo 5:17). Ilyo abantu batendeke ukumfwa amasambililo ukufuma kuli Yesu, bate-ndeke ukucite milimo mu mibele imbi. Mu bena Korinti bacibili, capita 5 na beshi 17, Paulo atile, "E ico, ngo muntu ali muli Kristu, abe cibumbwa cipya, ifyakale nafiya, moneni fyayalulwe fipya."

## ICIPANDE 1: ICIBUMBWA ICIPYA

Tusanguka shani abapya? Tufyalwa ne mibili imo. Imibili ine ii eyo tukafwa nayo. Bushe imibili yesu ilabelelele? Iyo. Lolesheni pa kana kanono. E lyo na pali ako akakulileko. Kabili moneni pa mulumendo no mukashana wa myaka ikumi limo na ibili. Lolesheni na pa ucilile pali aba bonse. Kabili moneni pa muntu umukote. Kuti twamona fintu umubili wa muntu upilibuka mu mweo wakwe.

Kuliko na fimbi ifipilibulwa mu mibili wa muntu ifyo tushimona, lelo tuleshiba ukuti eko fili. Kuti twamona ilyo mwana atendeka ukusosa nokwenda. Tuleshiba ukutula muli bene muli ukupilibulwa. Imitontonkanishishe yabo ilapilibuka.

Kabili mu muntu mwaba no mupashi. Ifi efyo Paulo alelandapo muli 2 Akorinti 5:17. Umubili uba fye umo wine lelo, mu Mupashi muba ukupilibuka.

## ICIPANDE 2: IFYAKALE

Fintu nshi ifiba mu mutima wa muntu ilyo talacetekela muli Kristu? Mu bena Efese 4:22, Paulo aleti, "Fuleni ubuntu bwa kale, ubwa mibele ya ntanshi, ubuleonaika ku lunkumbwa lwa longololo." Ulubambu uluba mu mutima wa muntu ilyo talapokelela Kristu. Ifi fine efilenga nolubumbu. Ulubambu lwine ulu elututalusha kuli Lesa pantu Lesa aba uwa mushilo.

Ilyo ba Adamu na Efa babembwike mwibala lya Edeni, bakonkele icali mu mitima yabo, icali icabipa. Basalilepo ukunakila Satana ukucila Lesa. Ulu lubumbu e lwatufumishe na

ng'anda ya kwa Zakeyo mukulya ifilyo nankwe. Zakeyo aishileiluka ukuti alibembwike. Alefwayo kuti aleke imilimo yakwe ne mibele ya lubumbu. Atile ali nokulipila ifyuma imiku ine ku bapina abo aleibila. Yesu amwene ukuti Zakeyo alipilibwike. Atile, "Ilelo ipusukilo lyaisa muli ng'anda." Imibele ya kale yali-pwile mu mweo wa kwa Zakeyo.

## ICIPANDE 2: IMISANGO IIBI

Ifyo Paulo aebele abena Kolose ukuti baleke fyali ukufulwa, ulupato, ukulande fibi no kubepo bufi (Abena Kolose 3:7-10). Paulo atile, ifi fyonse e fiba mu mweo wa muntu ilyo talapokelela Kristu. Ifipya tafyaba na mulimo ku fya kale. Fwe bena Kristu tupose ifi fintu ku numa.

Ifili ngo kufulwa, ulupato no bufi fyaba ifingabifyo mweo wa mwina Kristu. Kabili filonaule myendele yesu mu nshila ya kwa Lesa. Kabili filatulengo kuti tukane ukulakulilako. Ifi fine fitulesha nokushimike cebo ca kwa Lesa ku baluba. Abantu batontonkanya ukutula abena Kristu baba ababutemwe kabili abatekanya. Cine cine, ifi efyo tulingile twaba. Nga ca kuti abaluba balemona ubufi, ulupato no kufulwa fulwa muli ifwe bushe kuti bapokelela Yesu shani?

Kwaliko muntu uwalebepo bufi pa mubiye. Umubiye alufishe ncito ne fibusa. Umweo wakwe wali uwabulanda sana. Ubushiku bumo uwabufi aliyebelele membu shakwe. Aipwishe lipusho lya kutila, "Kuti nalungika shani fibi nacita ku munandi?" Umuntu umbi e lyo amwebele ukwisusha umufuko na masako ya nkoko. Ilyo

Atile nomba umweo wabo wafiseme muli Kristu. Icifiswa tacimoneka. Umweo wa mwina Kristu wafiswa na Kristu. Umweo wa kale teti umoneke. Yesu e ufisa uyu mweo wa kale ku mweo wakwe. Ilyo Lesa atumona, tamone membu shesu pantu shafisama mu mulopa wa kwa Kristu.

Ilyo tuba abena Kristu, ifintu ifibi filingile ukutaluka ukufuma ku myeo yesu. Tafyalinga kumoneka. Ilelo twalalanda pa fintu ifyo tusha ku numa.

#### ICIPANDE 1: IFINTU FYA PANO ISONDE

Paulo aebele abena Kolose ukwipaye fintu ifili ifya pano isonde (Kolose 3:5-9). Ica ntanshi, abebelo kuti baleke ulubembu ululi fye lonse. Paulo alandile na pa lubembu ululi pa fintu tucita ne fyo tutontonkanya. Ukufwayo kucite fintu ifibi, lubembu. Kabili tacalinga ukulakonka ifi fintu ifibi.

Ulunkumbwa nalo lwine lubembu kabili lwalinga ukufuma muli ifwe. Ici, kuti casanguka icakupepako nokuti tusule Lesa.

Muli Luka 19:1-10 kuti twabelenga pa lwa kwa Zakeyo. Ali umusonkeshi umukulu. Muli shilya nshiku, abasonkenshi balebulapo ulupiya lwa musonko luntu abantu balesonka. Balelunda pa fyo buteko bwalefwaya. E ico, abasonkeshi baishile kwate fyuma ifingi. Na Zakeyo nao alecita fimo fine, kabili ali ne fyuma sana. Ulunkumbwa lwa fyuma e lwaishile sanguka Lesa wakwe.

Ubushiku bumo Yesu apitile mu musumba wa Yeriko muntu Zakeyo aleikala. Yesu aile ku

kuli Lesa, untu onse anakila ifyakale ifisingwa mu mibele ya kale. Alabepo bufi, alebe fintu fyabene, alatala ne misoka nafimbipo. Ifi fyonse efilango kutila tanakila Lesa. Nomba ngatwaba abena Kristu, tulingile ukufuula ifi fyonse ifyalubembu. Pantu ifi e fintu ifyali muli ifwe ilyo twali tatulapokelela Yesu.

#### ICIPANDE 3: IFIPYA

Nga nomba ifipya ni finshi? Paulo atile, "Nokufwalo buntu bupya, ubwalengelwe mu cipasho ca kwa Lesa mu kulungama no kushila kwa cine" (Abena Efese 4:24). Ifintu ifipya kanshi ficitwa mu cipasho ca kwa Lesa. Bushe ilyo Lesa alefwayo kulengo muntu, atile shani? Atile, "Natucite umuntu mu cata cesu, umwabele cipasho cesu." (Ukutendeka 1:26a) Ifwe twalengwa ukuti tube abapala Lesa nomba twaba abaibela pantu twalibembuka. Kutu twafwala icipasho ca kwa Lesa nakabili ngatwapokelela Kristu pamo ngo mupusushi wesu.

Nomba ngatwaba mu cipasho ca kwa Lesa bushe tukaba shani? Tukaba abalungami ifyo Lesa aba umulungami. Tukaba abalungami mu menso ya kwa Lesa. Kabili Lesa pakutumona takasange mibele yesu nakabili iyakale no lubembu. Akamona ubulungami bwesu pantu twaba abafisama muli Kristu Yesu (Abena Kolose 3:3). Kristu asende membu sha bonse, nokushifimba ku mulopa wakwe.

Kabili tukaba abashila. Lesa atile, "Mukaba abashila pantu na ine wine naba uwashila" (Abena Lebi 11:45). Teti tube abamushilo ilyo tulesungilisha imibele yesu iya pa kale

iibi. Abanensu bakamona icipasho ca kwa Lesa muli ifwe ngatwafwala imibele ipya.

ICIPANDE 4: UKUPILIBULWA KWA MWEO WA MUNTU UWACETEKELA

Na limo mwalishibako muntu uwali uwaluba, e lyo nomba alipokelela Kristu. Teti alondole bwino ifilecitika mu mweo wakwe, lelo alishiba ukuti nomba napilibuka. Kuti Lesa ewamupilibula. Pamo nge fyasosele mpofu lyo Yesu apele amenso, kutila, "Nangu nali mpofu, nomba ndemoni" (Yohane 9:25b).

Ilyo tuba ne mibele yesu iya pa kale iyalubumbu, tuba fye nge mpofu. Teti tumone ifya kumupashi nangu ifintu fya kwa Lesa. Ilyo fye twafwala Kristu pamo ngo Mupusushi, elyo twingafwale mibele ipya. Lyena kuti tulemone fintu fya kwa Lesa nokwenda mu nshila shakwe.

Panuma ya kufwale mibele ipya, abantu bambi elyo bakamona fintu twayaluka. Bakeshiba ukuti natupilibuka. Bakamona icipasho ca kwa Lesa muli ifwe.

INTUNGULUSHI:

Ngo muntu apokelela nokwishiba Kristu nga Shikulu wakwe, takalefwayo kuti akalecite fibi. Na limo pa nshita imo kuti anaka nokubembuka, lelo akeshiba ukuti alecite calubumbu. Na Paulo wine atile ali nokutwalilila ukulalwishanya ne micitile iibi. Imibele yesu iya kale ifwayo kuti ibwele mukututeka. Tatulingile kusuminisha ifya musango yu kuti ficitike. Pantu tuli bana ba kwa Lesa, twaba na maka yakwe ukupitila muli Mupashi wa Mushilo. Aya

e maka ayenga cimfya Satana. Satana e utungulule mibele ya kale.

Nomba twaba ne mibele ipya itungululwa na Kristu. Tuli nokuba ne cipasho ca kwa Lesa.

IPEPO: Lombeni ukuti tube abasuminisha Yesu ukututungulula pakuti icipasho ca kwa Lesa cimoneke muli ifwe.

ISAMBILILO 6

ISAMBILILO LIKALAMBA: UBWINA KRISTU BWALETA UKUPILIBUKA KWA FINTU IFINGI

ISAMBILILO LYA LELO: IFINTU IFISHITWALILILA UKUBAPO

AMALEMBO YA KUBELENGA: Abena Kolose 3:1-10

ICAKUSUNGA PA MUTIMA: "Pantu mwalifwa, no mweo wenu wafishilwa pamo na Kristu muli Lesa."  
Abena Kolose 3:3

INTUNGULUSHI:

Ilyo muntu afwa, umupashi ulafuma mu mubili wakwe. Ulaba uwaibela. Umubili ulashikwa.

Paulo aebele abena Kolose ukutila nga balipokelele Kristu pamo ngo Mupusushi, nomba bali abafwa. Aloseshe mukufwa kwa mibele ya pa kale iya lubumbu. Nomba tabali kuba abasha ba lubumbu.